

**Büyük Kartalın
Ölümü**
(La Grande Aquila Morte)

HALİT ERKİLETLİOĞLU

Millî şuurun abideleşmiş şekli olan büyük Fatih, 886 (M. 1481) senesinin 26 Nisan günü yeni bir sefere çıkmak üzere İstanbul'dan kalktı. Üsküdar yakasına geldiğinde, halinde bir bitkinlik ve kartal bakışlarında bir fersizlik farkediliyordu. Buna rağmen ideâleri durdurak bilmiyordu. İyileşebilmek ümidi ile birkaç gün konakladıktan sonra araba ile hareket ederek, rebivülevvelin dördüncü perşembe günü Gebze'ye yakın yahutta Maltepe civarında Tekir Çayırı, Tekfur Çayırı veya Hünkâr Çayırı denilen yerdeki ordugâha indi. Fakat hastalığı had safhada idi. Nikris (Goutte: damla) denilen illet ona büyük acılar veriyordu. Verilen ilaçlar hiç tesir etmiyordu. Nihayet konsültasyon yapılarak ayağından kan alındı. Fakat ıstırabı daha da arttı. Soğuk şerbet verildi. Bu seferde ağızından kan geldi. Nihayet **3 Mayıs 1481 Perşembe günü** akşama yakın otuz yıllık saltanatından sonra kırk dokuz yaşında iken hayata gözlerini yumdu. İstanbul'dan çıkışı ile ölümü arasında yedi gün geçmişti. Solakzade "dua-i hayr" ibaresini şu kıt'a ile vefatına tarih olarak düştü.

Ölmedi şah Mehemed İbn Murad

Belki bağ-ı cinâne kıldı seyr

İşi hayr olduğu için halka

Oldu tarih ana "dua-i hayr" (886/1481)¹

(Ölmedi Murad oğlu Şah Mehmed / Belki cennet bağını seyrediyordur / halka daima hayır işleri yaptığı için / Ona hayır duası tarih oldu. 886)

Büyük Hakanın ölümü orduya belli edilmeyerek hamam yapmak üzere İstanbul'a geçtiği söylendi. Askerden onbir gün saklanan Fatih'in ölüsünün heyecanlı durum sebebi ile ihmal edildiği ve koktuğu söylenir². İstanbul Muhafızı İshak Paşa'nın

---

¹Solak-zade Mehmed Hemdemi Çelebi, *Solakzade Tarihi* (haz. Vahid Çabuk), Ankara 1989, c.I, 361.

²Bellekten sayı 134, sayfa 231

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

emriyle üzerinde mum yakılarak cesettahnit edilmiştir³.

Büyük kahramanın ölümü hep karanlık kalmıştır.Ölüm sebebinin nikris (gut) olduğu söylenirse de Aşık Paşa Zâde'nin mensur ve manzum ifadesi değişiktir: "Vefatına sebep, ayağında zahmet vardı. Tabibler ilâcundan aciz oldular. Ahir tabibler cem oldular. İttifak ittüler. Ayağından kan aldılar. Zahmet ziyade oldu. Şarab-ı Fariğ (*) virdiler. Allâh'ın rahmetine vardı." Demektedir.

Aşıkpaşazâde'nin Fatih'in ağzından tabiplerin kendisine kıydıklarını söyletmesi ve ağzından kan gelmesi şüphe uyandırmaktadır⁴.

*Tabibler şerbeti kim virdi Hâne
O Han içti şarabı kane kane
Ciğerin doğradı şerbet o Hânun
Hemin dem zari itti yâne yâne
Didi neyçün bana kıydı tabibler
Boyadılar ciğeri canı kaane
İsabet etmedi tabib şarabı
Tımarları kamu vardı ziyane
Tabipler Hâna çok taksirlik itti
Budur doğru kavil düşme gümâne»
Dua et Aşıkı bu Han hakkında
Ki nur-ı rahmete canı boyâna*

Başka bir rivayete göre de Lari-î Acemi simli tabip,tıptaki maharetinden dolayı hassa tabibi olmuştu. Güya veziriazâm Karamanî Mehmet Paşa'nın teşviki ile Fatih'i zehirletmiştir. Mühtedî (Yahudi dönmesi) Yakup, Fatih'in baş tabibi olunca Karamanî Mehmed bunun padişaha yaklaşmasına hased etmiş ve bu yüzden padişaha kızmış, bu sırada padişah hastalanmış ve Molla Yakup usûl üzerine tedavisine başlamış,

---

³Osmanlı Tarihi, Ord. Prof, İsmail Hakkı Uzunçarşılı 2. Cilt sayfa:144

(*)Şarab-ı Fariğ= Alkolü olmayan şurub.

⁴Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İsmail Hami Danişmend, I. Cilt, sayfa: 351

fakat Mehmet Paşa tedaviye hekim Lari'yi sevk ederek hekim Yakub'un tedavisini bozduğunu, padişahın zaafı artmış bunun üzerine tekrar Yakub'un tedavisine lüzum görülmüş, Yakub da hekim Lari'nin tedavisinde ısrar edince hiçbir netice alınamamış ve padişah vefat etmiş⁵.

Yine başka bir iddiaya göre de: Fatih Venedik tarafından zehirlenerek ölmüştür. Bu Venedik'in Padişahın şahsına tevcih ettiği 15. ve sonuncu suikaste Fatih'in hususî hekimlerinden, Venedikli bir Yahudi olup, güya Müslüman olan ve ismi Maestro Lacopo iken Yakub Paşa adını alan şahıs kullanılmıştır. Venedik, hekim Yakub'a muvaffak olduğu takdirde bugünkü rayiçle çok büyük bir serveti ikramiye vermekle kalmıyor, Lacopo'nun bütün ahfadına Venedik vatandaşlık hukuku tanıyarak aynı zamanda vergiden muaf tutuyordu. Babinger'e göre Fatih, Üsküdar'a geçtiği 26 nisandan itibaren tedricen zehirlenmeye başlanmış, sonra gittikçe zehirin dozu artırılmıştır. Aşık Paşa Zade'nin padişahın ciğerinin doğranarak kan kustuğunu yazması bu sebeptendir. Hekim Yakub Paşa, sonradan galeyana gelen asker tarafından parça parça edilmiş ve milyarlarına kavuşmamıştır.

«La Grande Aquila Mortax»: (Büyük Kartal Öldü) cümlesini taşıyan name, 19 mayısta Venedik'e ulaşınca bütün İtalya'da toplar atılmış günlerce şenlikler yapılmıştır. Papa bütün Avrupa'da üç gün üç gece çanlar çalınıp «şükür ayini» yapılmasını emretmiştir⁶.

Fatih'in ölümünden on bir gün sonra yapılan cenaze merasiminde tahnitli olduğu muhakkaktır. Hatta cenaze merasimini gören bir Venediklinin memleketine gönderdiği dikkate şayan mektupta: "*Fatih'in cenaze alayında tabutunu muhteşem elbiseli ve mücevherli bir heykelinin takip etmekte olduğu hayretle anılmaktadır.*"⁷

---

⁵Şakayık Tercümesi, Sayfa 237:Osmanlı Tarihi, İ. H. Uzunçarşılı Sayfa 144

⁶Büyük Türkiye Tarihi, Yılmaz Öztuna, Cilt: 3 Sayfa: 126,

⁷Resimli Tarih Mecmuası, Mayıs 1950 Sayı: 5 Sayfa: 168

Herhalde çok genç ölmüş olan Büyük Cihangir, eğer on sene daha yaşamış olsaydı Dünya Tarihi başka bir biçimde tecelli etmiş olacaktı. Büyük Türk'ün ölüm haberi bu sebepten Avrupa ve Hıristiyan dünyasına geniş bir nefes aldırılmıştır.⁸

H.ERKİLETİOĞLU

---

⁸Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İ.H. Danişmend Cilt: 1 Sayfa: 350

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.